

Sygn. akt V GC 45/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie V Wydział Gospodarczy, w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Maciej Rzewuski,
Protokolant:	sekr. sąd. Arkadiusz Koziół

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa D. S.

przeciwko (...) K., S. Sp. j. w O.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanej (...) K., S. Sp. j. w O. na rzecz powódki D. S. kwotę 214.332,07 (dwieście czternaście tysięcy trzysta trzydzieści dwa 07/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 września 2016 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 14.417,00 (czternaście tysięcy czterysta siedemnaście 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu,

III. nakazuje ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 10.717,00 (dziesięć tysięcy siedemset siedemnaście 00/100) złotych tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu, od obowiązku uiszczenia której powódka została zwolniona.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

Sygn. akt V GC 45/17

UZASADNIENIE

Powódka D. S. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) K., S. Sp. j. w O. na swoją rzecz kwoty 214.332,07 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu (2 września 2016 r.) do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała, że od momentu powstania pozwanej Spółki jawnej jest jej współnikiem. Mimo to, nigdy nie otrzymała wypłaty zysku, który został wypracowany przez Spółkę. Zgodnie z zapisami umowy spółki udział powódki w majątku (...), jak też w zyskach i ewentualnych stratach wynosi 1/2. Powódka dochodzi od pozwanej zapłaty zysku osiągniętego przez Spółkę częściowo za 2013 r. i w całości za 2015 r., przy uwzględnieniu przysługującego jej udziału (vide: k.2-6).

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 9 listopada 2016 r., X GNc 1217/16, Starszy Referendarz Sądowy Sądu Okręgowego w Łodzi uwzględnił powództwo w całości, łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie i kosztami procesu (vide: k.73).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana (...) K., S. Sp. j. w O. (dalej jako: (...)) wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przewidzianych.

W uzasadnieniu podniosła zarzut niewłaściwości Sądu Okręgowego w Łodzi i wniosła o przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Olsztynie. Odnosząc się do meritum podniosła kilka argumentów. Po pierwsze, powołała się na względnie obowiązujący charakter przepisu art. 52 k.s.h. i zapisy § 13 pkt 2 umowy spółki (...), zgodnie z którymi wysokość zysku przekazywanego na dywidendy winna być corocznie ustalana uchwałą wspólników. Powołując się na brak podjęcia takiej uchwały, podniosła zarzut bezpodstawności i przedwczesności roszczenia dochodzonego pozwaną. Po drugie, wskazała na konieczność odpowiedniego stosowania do wypłaty dywidendy wspólnikom spółki jawnej, regulacji art. 191 i n. k.s.h. Po trzecie dodała, że przez cały okres działalności w Spółce (...) powódka pobierała zaliczki na poczet wypłaty zysku, mimo że wspólnicy nie podjęli żadnej uchwały w tym zakresie. Po czwarte, powołała się na trudną sytuację finansową Spółki i bierność powódki w zajmowaniu się sprawami (...). Wskazała, że Spółka ma zobowiązania kredytowe wobec: (...) Bank S.A. w kwocie 375.147,30 zł, (...) S.A. w kwocie 115.093,68 zł i (...) S.A. w kwocie 53.792,01 zł. Po piąte, podniosła zarzut przedawnienia roszczenia z uwagi na upływ trzyletniego terminu przewidzianego dla żądania wypłaty zysku (vide: k.100-104).

Postanowieniem z 30 stycznia 2017 r., X GC 48/17, Sąd Okręgowy w Łodzi stwierdził swą niewłaściwość miejscową i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie (vide: k.110).

W odpowiedzi na sprzeciw od nakazu zapłaty powódka podtrzymała wszystkie swoje twierdzenia i wnioski zawarte w pozwie (vide: k.120-124).

W piśmie procesowym z 5 grudnia 2016 r. pozwana oświadczyła, że „wskazany przez powódkę zysk wynika ze sprawozdań finansowych Spółki i jako taki nie jest kwestionowany” (vide: k.134).

W odpowiedzi na powyższe, pismem z 26 maja 2017 r. powódka cofnęła wnioski dowodowe o zobowiązanie właściwych podmiotów do przedłożenia dokumentacji rachunkowej Spółki(...)oraz o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego księgowego na okoliczność ustalenia wysokości zysku przeznaczzonego na wypłaty dla wspólników (vide: k.152-153).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 12 lutego 2010 r. D. S. i R. K. zawarli umowę spółki jawnej pod nazwą (...) K., S. Sp. j. w O..

(bezsporne; odpis KRS pozwanej – k.7-9, umowa spółki jawnej – k.37-41, zeznania powódki – k.176v-177v)

W § 10 umowy spółki wspólnicy zgodnie ustalili, że ich udziały w majątku (...), jak również udziały w zyskach i ewentualnych stratach Spółki są równe i wynoszą dla każdego wspólnika po 1/2. W § 9 umowy przyjęto, że rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym.

(bezsporne; umowa spółki jawnej – k.37-41)

W treści § 13 pkt 1 umowy spółki przyjęto, że minimum 30% zysku rocznego Spółki, według stanu na koniec roku obrotowego, jest przekazywana na dywidendy dla wspólników. Wysokość zysku przekazywanego na dywidendy miała być corocznie ustalana uchwałą wspólników (pkt 2). Zysk, który nie został przekazany na dywidendy, miał być przeznaczony w pierwszej kolejności na spłatę zobowiązań kredytowych (pkt 3). Ustalono, że zmiana minimalnego procenta zysków przekazywanych na dywidendy wymaga uchwały wspólników (pkt 4).

(bezsporne; umowa spółki jawnej – k.37-41)

W latach 2009-2015 sytuacja finansowa Spółki (...) przedstawiała się następująco:

- w 2009 r. Spółka osiągnęła zysk w wysokości 73.832,42 zł (udziały wspólników w zysku wynosiły po 36.916,21 zł),
- w 2010 r. Spółka poniosła stratę w wysokości 74.295,30 zł (udziały wspólników w stracie wynosiły po 37.147,65 zł),
- w 2011 r. Spółka osiągnęła zysk w wysokości 15.669,50 zł (udziały wspólników w zysku wynosiły po 7.834,75 zł),
- w 2012 r. Spółka osiągnęła zysk w wysokości 79.096,89 zł (udziały wspólników w zysku wynosiły po 39.548,45 zł),
- w 2013 r. Spółka osiągnęła zysk w wysokości 143.464,05 zł (udziały wspólników w zysku wynosiły po 71.732,03 zł),
- w 2014 r. Spółka poniosła stratę w wysokości 118.033,60 zł (udziały wspólników w stracie wynosiły po 59.016,80 zł),
- w 2015 r. Spółka osiągnęła zysk w wysokości 308.930,16 zł (udziały wspólników w zysku wynosiły po 154.465,08 zł),

(bezsporne; zestawienia danych finansowych – k.10-12, deklaracje podatkowe – k.13-26, dokumenty księgowe – k.27-36)

Udział D. S. w stracie (...) za 2010 r. został pokryty zyskiem wypracowanym przez Spółkę w 2009 r. (w całości) oraz zyskiem uzyskanym w 2011 r. (w części równej 231,44 zł). Udział D. S. w stracie (...) za 2014 r. został pokryty zyskiem wypracowanym przez Spółkę w 2011 r. (w części równej 7.603,31 zł), zyskiem osiągniętym w 2012 r. (w całości) i zyskiem uzyskanym w 2013 r. (w części równej 11.865,04 zł).

(bezsporne; zestawienia danych finansowych – k.10-12, dokumenty księgowe – k.27-36)

Należny D. S. udział w zysku za lata 2013 (w części równej 59.866,99 zł) i 2015 (w całości) nie został wypłacony uprawnionej, ani też przeznaczony na pokrycie strat Spółki.

(dowód: zeznania powódki – k.176v-177v)

D. S. nigdy nie pobierała zaliczek za poczet wypłaty należnego jej udziału w zyskach wypracowanych przez (...).

(dowód: zeznania powódki – k.176v-177v)

Wspólnicy (...) nigdy nie podejmowali uchwał o celowości przeznaczenia zysku wypracowanego przez Spółkę w danym roku obrotowym.

(dowód: zeznania powódki – k.176v-177v)

W 2012 r. z powodu zgłoszenia przez jednego z klientów (...) żądania niezwłocznej zapłaty za faktury wystawione w ramach kredytu kupieckiego, D. S. i R. K. zaciągnęli kredyty bankowe pod hipoteki ustanowione na swoich prywatnych lokalach mieszkalnych.

(dowód: zeznania powódki – k.176v-177v)

W 2016 r. (...) dokonywała przelewów bankowych na rzecz (...) Banku S.A. z tytułu umowy kredytowej nr (...) \ (...). Spółka ustaliła z (...) S.A. harmonogram spłat należności kredytowych, a na dzień 5 grudnia 2016 r. miała jedną nieopłaconą ratę kredytu względem (...) S.A.

(dowody: wyciąg z rachunku bankowego – k.83-89, harmonogram spłat – k.90-93, historia rachunku – k.94, wydruk z poczty elektronicznej – k.125)

Pismem z dnia 26 sierpnia 2016 r. D. S. wezwała (...) do zapłaty kwoty 214.332,07 zł, tytułem wypłaty należnego jej udziału w zysku wypracowanym przez Spółkę w latach 2013 (w części) i 2015 (w całości).

(bezsporne; pismo z dnia 26 sierpnia 2016 r. – k.42-43)

Przeciwko D. S. prowadzone są przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Zgierzu postępowania egzekucyjne w sprawach Km 843/13 i Km 650/16.

(bezsporne; zawiadomienia komornicze – k.44-45)

W dniu 19 stycznia 2017 r. D. S. działając jako współnik (...), złożyła oświadczenie o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c., wobec wierzycieli N. R. i D. G., w celu zwrotu należności pieniężnych wynikających z faktur VAT, opisanych w akcie notarialnym, Rep. A nr 144/2017.

(bezsporne; kopia aktu notarialnego z dnia 19 stycznia 2017 r. – k.172-175)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Powyższy stan faktyczny w znacznej mierze pozostawał niesporny między stronami. Bezsporne było to, że D. S. i R. K. zawarli umowę spółki jawnej pod nazwą (...) K., S. Sp. j. w O.. Poza sporem pozostawała treść rzeczonyj umowy, w tym również osnowa § 10 umowy, zgodnie z którą udziały współników w majątku (...), jak też ich udziały w zyskach i ewentualnych stratach Spółki są równe i dla każdego współnika wynoszą po 1/2.

Poza sporem pozostawał także zapis § 13 pkt 1 umowy spółki, w myśl którego minimum 30% zysku rocznego Spółki, według stanu na koniec roku obrotowego, miała być przekazywana na dywidendy dla współników. Wysokość zysku przekazywanego na dywidendy miała być corocznie ustalana uchwałą współników (pkt 2), a zysk nieprzekazany na dywidendy, miał być przeznaczany w pierwszej kolejności na spłatę zobowiązań kredytowych (pkt 3). Ustalono też, że zmiana minimalnego procenta zysków przekazywanych na dywidendy wymagała uchwały współników (pkt 4).

Niesporna była w końcu wysokość zysku wypracowanego przez Spółkę (...) w latach 2009, 2011-2013 i 2015 oraz sposób pokrycia strat poniesionych przez Spółkę w latach 2010 i 2014. W piśmie procesowym z dnia 5 grudnia 2016 r. strona pozwana oświadczyła wyraźnie, że „wskazany przez powódkę zysk wynika ze sprawozdań finansowych Spółki i jako taki nie jest kwestionowany” (vide: k.134). Powyższe stanowisko procesowe skutkowało cofnięciem przez powódkę wniosków dowodowych o zobowiązanie właściwych podmiotów do przedłożenia dokumentacji rachunkowej Spółki (...) i o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego księgowego na okoliczność ustalenia wysokości zysku przeznaczonego na wypłaty dla współników (vide: k.152-153).

Ustalając stan faktyczny oparto się w szczególności na dokumentach złożonych przez strony, których prawdziwość i treść nie były kwestionowane na żadnym etapie postępowania, w żadnym zakresie. Sąd także nie powziął wątpliwości w tej materii.

Za wiarygodne uznano zeznania powódki D. S. (k.176v-177v), która logicznie i szczegółowo opisała przebieg współpracy z R. K. w ramach Spółki (...). Twierdzenia wymienionej korespondują z dokumentami złożonymi do akt sprawy.

Niesporne fakty prowadzenia przeciwko D. S. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Zgierzu postępowań egzekucyjnych w sprawach Km 843/13 i Km 650/16 oraz złożenia przez wymienioną w imieniu (...) oświadczenia o poddaniu się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt 5 k.p.c., wobec wierzycieli N. R. i D. G., w celu zwrotu należności pieniężnych wynikających z faktur VAT, opisanych w akcie notarialnym, Rep. A nr 144/2017, nie miały znaczenia dla oceny zasadności roszczenia zrehabilitowanego w pozwie.

Strony pozostawały w sporze co do tego, czy na gruncie niniejszej sprawy ziściły się przesłanki wypłaty powódce zysku wypracowanego przez Spółkę w latach 2013 (w części) i 2015 (w całości).

Pozwana stanęła na stanowisku, że roszczenie dochodzone pozwem nie jest zasadne. W pierwszej kolejności podniosła zarzut bezpodstawności i przedwczesności roszczenia z uwagi na brak podjęcia przez wspólników (...), w zgodzie z § 13 pkt 2 umowy spółki, uchwały ustalającej wysokość zysku przekazywanego na dywidendy. Po drugie, wskazała na konieczność odpowiedniego stosowania do wypłaty dywidendy wspólnikom spółki jawnej, regulacji art. 191 i n. k.s.h. Po trzecie podała, że przez cały okres działalności w Spółce (...) powódka pobierała zaliczki na poczet wypłaty zysku. Po czwarte, powołała się na trudną sytuację finansową Spółki wynikającą z zobowiązań kredytowych oraz bierność powódki w zajmowaniu się sprawami (...). Po piąte, podniosła zarzut przedawnienia roszczenia z uwagi na upływ trzyletniego terminu przewidzianego dla żądania wypłaty zysku (vide: k.100-104).

Podstawą roszczenia dochodzonego przez powódkę na gruncie niniejszej sprawy był przepis art. 52 § 1 k.s.h. Zgodnie z tą regulacją wspólnik spółki jawnej może żądać podziału i wypłaty całości zysku z końcem każdego roku obrotowego.

W świetle powyższego przepisu nie może budzić wątpliwości, że wspólnikowi przysługuje prawo żądania podziału i wypłaty należnego mu zysku wypracowanego przez spółkę jawną. Poziom należnego zysku zależy od wartości, które wynikają ze sporządzonego bilansu. Dopiero wówczas może zostać ustalony aktualny majątek spółki i udział każdego wspólnika. Prawo żądania wspólnika może dotyczyć całości lub części zysku z końcem roku obrotowego. Rokiem tym jest rok kalendarzowy. Wspólnikowi przysługuje roszczenie o wypłatę zysku, o ile zysk taki jest wypracowany i nie przekazano go na inne cele. Aby przeznaczyć zysk na inne cele, konieczna jest zgoda wspólnika, któremu przysługuje prawo do zysku. Zasadę tę można zmienić uchwałą, zgodnie z art. 9 k.s.h., podjętą większością głosów nawet przy sprzeciwie wspólnika. Może on wówczas powoływać się na naruszenie przepisu art. 353¹ k.c.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt badanej sprawy trzeba wskazać, że powódka wykazała zarówno swoje uprawnienie do żądania podziału zysku wypracowanego przez Spółkę (...) w latach 2013 i 2015, jak też jego wysokość uwzględniającą pokrycie strat osiągniętych w latach 2010 i 2014. Udział przysługujący powódce wyniósł więc odpowiednio w roku 2013 – 59.866,99 zł, a w roku 2015 – 154.465,08 zł.

Tym samym, rolą pozwanej chcącej uwolnić się od obowiązku świadczenia, było wykazanie niezasadności wytoczonego in casu powództwa. Podążając w tym kierunku pozwana podniosła kilka zarzutów, których analizie poświęcono dalszą część uzasadnienia wyroku.

Po pierwsze, pozwana podniosła zarzut bezpodstawności i przedwczesności roszczenia dochodzonego pozwem z uwagi na brak podjęcia przez wspólników (...), w zgodzie z § 13 pkt 2 umowy spółki, uchwały ustalającej wysokość zysku przekazywanego na dywidendy. W uzasadnieniu swojego stanowiska powołała się na konieczność odpowiedniego stosowania w tym zakresie regulacji art. 191 i n. k.s.h.

W tym miejscu trzeba jednak podkreślić, że zgodnie z ugruntowanym poglądem Sądu Najwyższego, wyrażonym m.in. w wyroku z dnia 3 lipca 2008 r., IV CSK 101/08 (LEX nr 447699), w spółce jawnej, w odróżnieniu od spółek kapitałowych (art. 191 § 1 k.s.h.), do wypłaty zysku nie jest niezbędne podjęcie przez wspólników uchwały o przeznaczeniu zysku do wypłaty. Zysk określany jako nadwyżka majątku spółki ponad wartość wkładów wspólników ma bowiem charakter obiektywny. Powstaje i istnieje niezależnie od tego, czy wspólnicy podejmą uchwałę o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego za ostatni rok obrotowy. W spółkach sporządzających sprawozdanie finansowe zysk wynika z bilansu spółki. Per analogiam, w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2009 r., III CSK 290/08 (Lex nr 497672) przyjęto, że „zgodnie z k.s.h. wspólnikowi należy się udział w zysku. W spółce jawnej, w odróżnieniu od spółki kapitałowej, do wypłaty udziału w zysku nie jest niezbędne podjęcie przez wspólników uchwały o przeznaczeniu zysku do wypłaty. Dopuszczalne jest zatem pobieranie przez wspólników określonych kwot z tego tytułu bez uchwały”.

Wbrew twierdzeniom strony pozwanej, również w doktrynie podkreśla się różnice pomiędzy zasadami udziału w zysku wspólników spółek osobowych a tymi, które obowiązują w opisywanym zakresie w spółkach kapitałowych. Przede wszystkim dla powstania roszczenia wspólnika spółki jawnej o wypłatę zysku za dany rok obrotowy niezbędne jest jedynie jego wypracowanie przez spółkę. Nie jest natomiast wymagana uchwała wspólników w przedmiocie podziału i wypłaty zysku. Z treści art. 52 § 1 k.s.h. wynika bowiem, że roszczenie wspólnika o wypłatę należnej mu części zysku powstaje automatycznie z chwilą zakończenia roku obrotowego, w którym został on osiągnięty (vide: M. Dumkiewicz, Kodeks spółek handlowych. Wybór orzecznictwa, Lex/el. 2015, kom. do art. 52).

Powyższe stanowisko, które tut. Sąd w pełni akceptuje, podważa tezę pozwanej o bezpodstawności i przedwczesności roszczenia dochodzonego pozwem z uwagi na brak podjęcia przez wspólników (...) uchwały ustalającej wysokość zysku przekazywanego na dywidendy.

Sądowi Okręgowemu znane jest orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2009 r., III CSK 290/08 (LEX nr 497672), w którym dopuszczono możliwość odpowiedniego stosowania do spółki jawnej regulacji zawartej w art. 194 i 195 k.s.h., jakkolwiek trzeba wyraźnie zaznaczyć, że orzeczenie to dotyczyło kwestii zgola odmiennej niż rozpoznawana w niniejszym procesie, a konkretnie zasady wypłaty wspólnikom spółki z o.o. zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy za dany rok obrotowy. Sąd Najwyższy uznał bowiem, że „w razie nieosiągnięcia zysku przez spółkę jawną wspólnik, który za zgodą wszystkich pozostałych wspólników pobrał kwotowe zaliczki na poczet udziału w zysku, nie ma obowiązku zwracać do kasy spółki jakiegokolwiek kwoty tytułem rozliczenia tej zaliczki, a rozliczenie zaliczki nastąpi w kolejnym okresie obrachunkowym, w którym spółka osiągnie zysk”.

Za wysoce gołosłowne uznać należało twierdzenie pozwanej, że przez cały okres działalności w Spółce (...) powódka pobierała zaliczki na poczet wypłaty zysku.

Oczywiście ze względu na dyspozytywny charakter przepisów art. 51 i 52 w zw. z art. 37 § 1 k.s.h. za dopuszczalne należy uznać zawarcie w umowie spółki postanowienia przewidującego antycypacyjne wypłaty na rzecz wspólników w postaci zaliczek na poczet przewidywanego zysku (vide: S. Sołtysiński, [w:] S. Sołtysiński i in., Kodeks..., t. 1, 2012, s. 523; W. Pyziół, [w:] Kodeks..., red. W. Pyziół, 2008, s. 96; J. Jacyszyn, [w:] J. Jacyszyn, S. Krześ, E. Marszałkowska-Krześ, Kodeks..., s. 86). Teza pozwanej co do rzekomego pobierania tego rodzaju zaliczek przez powódkę nie znajduje jednak (choćby pośredniego) potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Trzeba zaś pamiętać, że zgodnie z przepisem art. 3 k.p.c. strony postępowania obowiązane są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Wskazana regulacja jest wyrazem tendencji do poznania prawdy w postępowaniu cywilnym, obejmującej nie tylko sferę uprawnień sądu, lecz także stron i ich pełnomocników, którzy swoim działaniem powinni przyczyniać się do jej wykrycia. Statuuje ona zarazem zasadę kontradiktoryjności. Zasada prawdy materialnej nie może bowiem przekreślać kontradiktoryjności procesu, gdyż ciężar wskazania niezbędnych dowodów spoczywa przede wszystkim na stronach procesowych (vide: J. Bodio, Komentarz aktualizowany do art. 3 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex/el. 2014, Nb 1). Tym samym, ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają tę stronę, która nie dopełniła ciążącego na niej obowiązku. W konsekwencji adresatem normy zawartej w art. 3 k.p.c. nie jest sąd, lecz właśnie strony procesowe i nie można zarzucić, że sąd ją naruszył (vide: wyroki SN z dnia 15 lipca 1999 r., I CKN 415/99, Lex nr 83805 i z dnia 11 grudnia 1998 r., II CKN 104/98, Lex nr 50663).

Skoro zatem obowiązek (ciężar procesowy) przedstawiania okoliczności faktycznych i dowodów (art. 3 i art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c.) spoczywa na stronach, których aktywna postawa ma istotne znaczenie w przebiegu procesu cywilnego, to oznacza, że to strony w efekcie mają być „siłą napędową” procesu cywilnego. Po zmianach ustrojowych i związanych z tym nowelizacjach procedury cywilnej, m.in. skreśleniu § 2 w art. 3 k.p.c., przyjęty został kontradiktoryjny model postępowania, w którym materiał procesowy dostarczają strony (vide: wyroki SN z dnia 7 maja 2008 r., II PK 307/07, Lex nr 490351 i z dnia 4 października 2007 r., V CSK 188/07, Lex nr 485901; postanowienie SN z dnia 7 listopada 2003 r., I CK 176/03; Lex nr 151620; wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., I ACa 1457/03, OSA 2005, z. 3, poz. 12). Konkludując ciężar instruowania procesu spoczywa na

stronach procesowych, które ponoszą pełną odpowiedzialność za wynik postępowania cywilnego, w tym zwłaszcza dowodowego.

Poczynione rozważania nie pozwalały na aprobatę wyjątkowo gołosłownej tezy pozwanej o rzekomym pobieraniu przez powódkę zaliczek na poczet wypłaty zysku. Okoliczności tej stanowczo, a przy tym logicznie zaprzeczyła powódka w swoich zeznaniach. Pozwana reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, nie przejawiała skutecznej inicjatywy w przedmiocie zaferowania Sądowi przeciwdowodów.

Wprawdzie w sprzeciwie od nakazy zapłaty strona pozwana wniosła o przesłuchanie w charakterze pozwanej R. K., to jednak ostatecznie dowód z przesłuchania stron, z przyczyn faktycznych, został ograniczony do przesłuchania powódki. Przyczyną podjęcia takiej decyzji procesowej był fakt nieusprawiedliwionego niestawiennictwa R. K. na rozprawie sądowej. Co prawda wymieniony stawiał się na pierwszą rozprawę w dniu 15 maja 2017 r., jakkolwiek z powodu (de facto także nieusprawiedliwionej) nieobecności pełnomocnika pozwanej na tym terminie, odmówił złożenia zeznań wnioskując o wyznaczenie kolejnego terminu. Taki termin, zgodnie z wolą R. K., został wyznaczony, ale wymieniony już się na niego nie stawiał. Na termin stawiał się natomiast pełnomocnik pozwanej, który oświadczył, że od dwóch miesięcy nie ma z wymienionym kontaktu (vide: k.176v).

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy ograniczył subsydiarny dowód z przesłuchania stron do przesłuchania powódki, oddalając wniosek pozwanej o przesłuchanie R. K.. W stosunku do żadnej z tych decyzji dowodowych strona pozwana reprezentowana przez profesjonalistę, nie zgłosiła zastrzeżeń do protokołu.

Za zasadne uznano również oddalenie wniosku dowodowego strony pozwanej z zeznań świadka M. K.. Po pierwsze, wniosek ten nie nadawał się do uwzględnienia z przyczyn technicznych, albowiem pełnomocnik pozwanej nie wskazał adresu, na jaki Sąd miałby doręczyć świadkowi wezwanie. Po drugie, okoliczności na jakie rzeczony dowód miał być przeprowadzony, w świetle jednoznacznego stanowiska pozwanej (w zakresie niekwestionowania przez nią wysokości zysku wypracowanego przez (...) w latach 2009-2015), jawiły się jako niesporne między stronami procesu. W końcu po trzecie, wniosek ten należałoby potraktować jako spóźniony, sporo bez wskazania jakichkolwiek przyczyn, został on złożony dopiero na drugim terminie rozprawy (vide: k.177v), tj. blisko 8 miesięcy po dacie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym (vide: k.77).

Negatywnej oceny wymagały również kolejne gołosłowne twierdzenia pozwanej – o trudnej sytuacji finansowej Spółki (...), mającej wynikać z zobowiązań kredytowych wymienionej względem podmiotów bankowych oraz o bierności powódki w zajmowaniu się sprawami (...). Jeśli chodzi o tę drugą kwestię, to po pierwsze okoliczności tej zaprzeczyła powódka, a pozwana nie przedstawiła żadnych dowodów w tym zakresie. Po drugie, ewentualna bierność powódki w zajmowaniu się sprawami Spółki, w świetle obowiązujących przepisów k.s.h., pozostałaby bez wpływu na oceną ustawowego uprawnienia współnika do żądania podziału zysku wypracowanego przez Spółkę.

Odnosząc się zaś do tezy o trudnej sytuacji finansowej (...), trzeba wskazać, że wprawdzie powódka zeznała, że w 2012 r. z powodu zgłoszenia przez jednego z klientów (...) żądania niezwłocznej zapłaty za faktury wystawione w ramach kredytu kupieckiego, D. S. i R. K. zmuszeni byli zaciągnąć kredyty bankowe pod hipoteki ustanowione na swoich prywatnych lokalach mieszkalnych (vide: k.176v-177v), to jednak z niekwestionowanych przez pozwaną dokumentów finansowych (...) wynika wprost, że: w 2012 r. Spółka osiągnęła zysk rzędu 79.096,89 zł, w 2013 r. – w wysokości 143.464,05 zł, a w 2015 r. w wysokości 308.930,16 zł.

Powyższe bynajmniej nie potwierdza tezy pozwanej o złej kondycji finansowej (...). Na takie wnioskowanie nie pozwalają też przedstawione przez nią dokumenty w postaci: wyciągu z rachunku bankowego (k.83-89), harmonogramu spłat (k.90-93), historii rachunku (k.94), czy wydruku z poczty elektronicznej (k.125).

Z dokumentów tych wynika jedynie to, że w 2016 r. (...) dokonywała przelewów bankowych na rzecz (...) Banku S.A. z tytułu umowy kredytowej nr (...) \ (...), że Spółka ustaliła z (...) S.A. harmonogram spłat bliżej nieokreślonych należności kredytowych, oraz że na dzień 5 grudnia 2016 r. Spółka miała jedną nieopłaconą ratę kredytu względem (...) S.A. Dokumenty te nie pozwalają jednak na ustalenie, przez kogo określone kredyty zostały zaciągnięte i w jakim

celu. Przede wszystkim jednak uniemożliwiają ocenę tego, jak kształtowała się sytuacja finansowa pozwanej w tym okresie. Stosowną wiedzę w tej materii można by pozyskać np. w oparciu o sprawozdania finansowe Spółki za dany rok obrotowy lub stosowne bilanse, których to jednak strona pozwana nie przedstawiła. Onus probandi tych okoliczności spoczywał zaś ewidentnie na pozwanej, skoro z okoliczności tej wywodziła korzystne dla siebie skutki prawne, w zamierzeniu mające prowadzić do oddalenia powództwa.

Poza tym, nie można pomijać treści § 13 pkt 1 umowy Spółki (...), zgodnie z którym nawet w przypadku wywiązywania się przez pozwaną z określonych zobowiązań bankowych, powódka i tak miałaby prawo do dywidendy co najmniej w wysokości 30% swojego udziału w zysku Spółki. Z brzmienia zapisu § 13 pkt 3 umowy wynika wyraźnie, że jedynie zysk, który nie został przekazany na dywidendy, mógł być przeznaczony na spłatę zobowiązań kredytowych, a zmiana minimalnego procenta zysków przekazywanych na dywidendy wymagała uprzedniej uchwały wspólników (pkt 4). Pozwana nie wykazała, aby taka uchwała kiedykolwiek została podjęta przez wspólników (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego, za niezasadny należało w końcu uznać podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem z uwagi na upływ trzyletniego terminu przewidzianego dla żądania wypłaty zysku.

Jak już wcześniej zważono, przepis art. 52 § 1 k.s.h. stwarza podstawę do przyznania wspólnikowi konkretnego uprawnienia wobec spółki – do wystąpienia z żądaniem podziału i wypłaty zysku. Jest to uprawnienie wynikające z ustawy, przysługujące każdemu wspólnikowi i niezależne od stopnia partycypacji wspólnika w zyskach. Uprawnienie to nie może zostać wyłączone umową spółki lub uchwałą wspólników. Skoro jest to prawo wspólnika, może on, ale nie musi, z niego skorzystać. Zgłoszenie takiego żądania jest przesłanką dokonania przez spółkę podziału i wypłaty zysku. Oznacza to, że jeżeli wspólnicy nie zgłoszą stosownego żądania, zysk nie zostaje podzielony i wypłacony, lecz powiększa majątek spółki. Nie wpływa to jednak na przysługiwanie wspólnikowi wierzytelności o wypłatę przypadającego na niego części zysku. Przepisy nie określają terminu, w ciągu którego wspólnik powinien zgłosić żądanie, więc może on to uczynić nawet po upływie dłuższego czasu (vide: M. Allerhand, Kodeks..., t. 1, s. 162). Do tego momentu spółka (wspólnicy prowadzący sprawę) nie może zmienić przeznaczenia niepobranego zysku przypadającego wspólnikowi. (vide: K. Kopaczyńska-Pieczniak, Pozycja..., s. 341 i n.; T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (w:) Kodeks..., t. 1, red. T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, 2011, s. 355; M. Bielecki, Obowiązek sporządzenia sprawozdania finansowego przez spółkę jawną, Pr. Sp. 2008, nr 7-8, s. 22 i n.).

W uzasadnieniu wyroku z dnia 3 lipca 2008 r., IV CSK 101/08 (Lex nr 447699), Sąd Najwyższy zważył trafnie, że „zgodnie z art. 52 § 1 k.s.h. wspólnik może żądać podziału i wypłaty zysku z końcem roku obrotowego. Wymagalność roszczenia zależy od podjęcia tej czynności przez wierzyciela. Jest to najwcześniejszy możliwy termin, od kiedy wierzyciel może zgłosić żądanie wypłaty zysku. Z chwilą zgłoszenia żądania spółka powinna, zgodnie z art. 455 k.c., niezwłocznie czyli bez nieuzasadnionej zwłoki, spełnić świadczenie. Dopiero po upływie tego czasu, niezbędnego w normalnym trybie do wykonania zobowiązania, można mówić o powstaniu stanu wymagalności, powodującym rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia” (tak również SA w Ł. w wyroku z dnia 11 marca 2014 r., I ACa 1302/13, Lex nr 1444770).

Z akt sprawy (k.42-43) wynika, że pismem z dnia 26 sierpnia 2016 r. D. S. wezwała (...) do zapłaty kwoty 214.332,07 zł, tytułem należnego jej udziału w zysku wypracowanym przez Spółkę w latach 2013 (w części) i 2015 (w całości). Skoro powództwo w niniejszej sprawie wytoczono 2 września 2016 r., to nie może być mowy o przedawnieniu tego roszczenia. Nadto, zarzut przedawnienia roszczenia wydaje się kłócić z innym zarzutem strony pozwanej, dotyczącym przedwczesności żądania.

W tym stanie rzeczy, powództwo jawiło się jako zasadne i na podstawie wyżej opisanych przepisów zostało uwzględnione w całości.

Rozstrzygnięcie o odsetkach ustawowych za opóźnienie od należności głównej dochodzonej pozwem, znajdowało oparcie w przepisie art. 481 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r.

W przedmiocie kosztów procesu rozstrzygnięto zgodnie z przepisem art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c., przyznając powódce od pozwanej jako strony przegrywającej sprawę w całości, zwrot kosztów zastępstwa procesowego (w tym opłaty skarbowej od pełnomocnic-twa) według norm przepisanych.

O nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nakazując pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 10.717 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, od obowiązku uiszczenia której powódka została zwolniona.

/SSR del. Maciej Rzewuski/